

Danyi Pál

Az információ ára – A magyar nyomtatott sajtó árazása 1780-tól napjainkig, különösen a Népszava ártörténetének tükrében

Három ezüstforintot kóstált az 1780-ban megjelent Magyar Hírmondó, a legelső magyar nyelvű nyomtatott újság féléves előfizetési díja. Szerencsére a kezdetektől jól ismerjük a sajtótermékek árát, mert kevés kivétellel a legtöbb újság főcímében vagy impresszumában szerepel a lapszám ára vagy az előfizetés díja. A napilapok és hetilapok ártörténetének elemzése módot ad arra, hogy jobban megértsük az egyes korszakok gazdasági körülményeit, de emellett abban is példátlan lehetőség, hogy becslést adjunk az információ árára nézve.

Ehhez persze meg kell értenünk és definiálnunk kell a nyomtatott sajtó információtartalmának mennyiségi és minőségi elemeit is.

A nyomtatott sajtó árát két oldalról is közelíthetjük meg. Egyrészt a hagyományos termékárazási logika mentén a piaci termék árát alapvetően az előállítás költsége határozza meg, amire ráakódik a profit. Jellemzően ezt a bekerülési értéket veszik figyelembe egy piac szereplői az árversenyben, amikor a konkurencia árazásából kiindulva állítják be saját áraikat. A másik megközelítés az értékteremtésből ered, amikor a fogyasztó (olvasó) számára a kínált tartalom értéket hordoz, és emiatt kereslet alakul ki. Az így létrejövő kereslet-kínálati libikóka hosszabb távon be kell, hogy álljon az árazási logika szerinti árra. Ezzel viszont sikerül – közvetett módon – a sajtó által közvetített információ árát is mérnünk.

Mindezeket az elvi árazási megfontolásokat bizonyítjuk a sajtótermékek valódi árainak elemzésével. Melléktermékként pedig sikerült korszakokat is meghatározni az információ értékteremtő hatására nézve.

A részletes elemzéshez alapvetően a Népszava árait használtuk referenciaként. A nyomtatott sajtó robbanásszerű elterjedése a XIX. század utolsó harmadában arra sarkallta a budapesti munkásosztály és szociáldemokrácia vezetőit, hogy maguk is új lapot indítsanak. 1873-ban indult el a Munkás Heti krónika, majd néhány évvel később a jogfolytonosnak tekinthető Népszava. Újságválasztásunk, ami alapján elemezzük az elmúlt 150 év újságárait, azért esett pont erre a lapra, mert ez az egyetlen olyan magyarországi napilap, ami hosszabb szünetek nélkül fennmaradt az indulásától kezdve. Árinformációjuk tehát megszakítás nélküli láncolatot képez, ami ideális az összemérésre más árváltozásokkal, ill. támpontot ad az inflációs becslésekhez is. Nem mellékesen, hála az Arcanum ADTplus adatbázisának, online módon lehetett vizsgálni a Népszava árinformációit.

A jelenleg is folyó kutatás még nem tud minden nyitott kérdésre választ adni, de egy jól meghatározott környezetet (kontextust) definiál a diskurzusra, például arra nézve, hogy milyen hasznos tanulságok olvashatók ki a sajtó ártörténeti elemzéséből.